

Taalonderwijs en taalexaminering: twee vakken apart

Een apart Toetsbureau binnen het ROC NOVA-College

Het ROC NOVA-college (hoofdvestiging Haarlem) heeft sinds 2013 een REGIONAAL TOETSBUREAU.

Hier worden instellingsexamens Nederlands en Engels centraal afgenomen en beoordeeld. Over het hoe en waarom van deze nieuwe vorm van examineren voerde Les een gesprek met Petra Zijlstra en Annet Smith, respectievelijk projectleider taal en rekenen mbo en coördinator van het EXAMENBUREAU CENTRAAL ONTWIKKELDE EXAMENS (COE).

Petra Zijlstra: Vanuit de docenten Nederlands en Engels kwam er op een gegeven moment het signaal dat met name de instellingsexamens een hele lastenverzwaring voor docenten waren. Het Toetsbureau is dus voortgekomen uit een vraag van docenten: ze reddten het niet met de examens, ze hebben veel klassen – vaak heeft men maar twee uur Nederlands per groep – en als ze examineren, gaat het vaak om heel veel studenten.

Met de unitdirecteuren is toen overeengekomen om de examinering deels uit de pakketten van de docenten te halen en centraal te organiseren. De werklast voor de docenten kon zo worden verlaagd en er kon een kwaliteitsslag in examinering worden gemaakt. Als je gespecialiseerde mensen laat examineren, dan

kun je ervoor zorgen dat ze goed geschoold zijn. En dat is toch makkelijker dan wanneer je alle docenten hierop moet voorbereiden.

Annet Smith: Het Regionaal Toetsbureau is vanaf 1 januari van start gegaan. De vraag is enorm. Er was meteen al veel belangstelling omdat we in een behoefte voorzien. We verzorgen de spreek- en gespreksexamens en men kan schrijfexamens aanbieden ter correctie. Steeds meer opleidingen gaan over tot examineren met eigen geconstrueerde instellingsexamens. We zijn nog steeds in oprichting en hopelijk gaan we volgend jaar wat meer spreiding van de examens door het jaar heen krijgen, want de druk zit nu vooral op het eind van het schooljaar. Dan is er een enorme piek, ie-

Examens in het mbo

Vanaf 2010 is Nederlands een verplicht examenvak in het mbo. Het eindexamen Nederlands bestaat uit twee onderdelen:

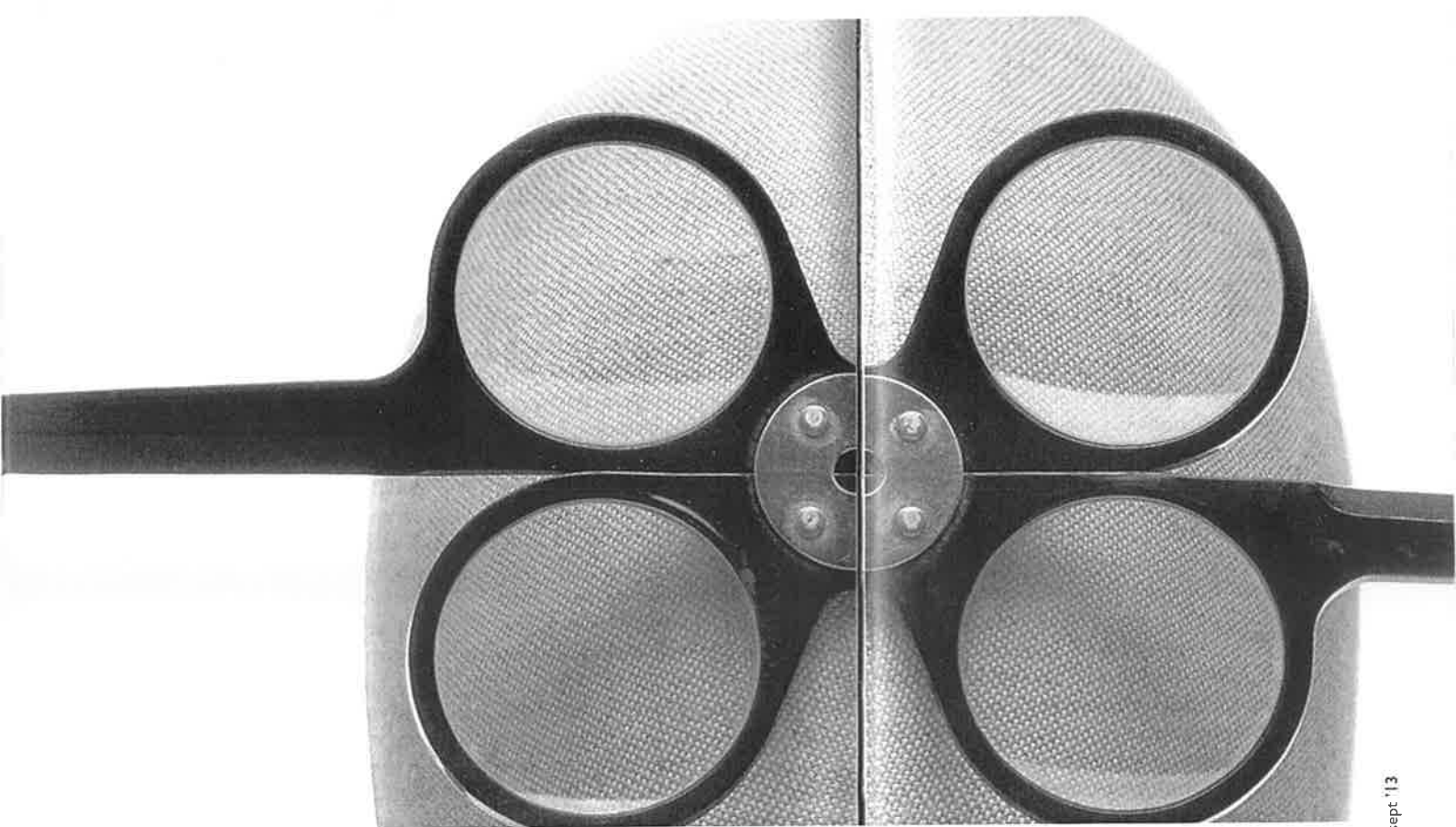
Het landelijk examen, de zogenaamde Centraal Ontwikkelde Examens (COE), examineert lees- en luistervaardigheid.

Het schoolexamen, de zogenaamde instellingsexamens, examineert in ieder geval spreek- en gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid.

Voor Engels geldt dat alle niveau4-opleidingen vanaf 2012 instellingsexamens hebben. Centrale examinering van Engels is er nog niet, maar zit wel in de pen.

Opleidingen kunnen instellingsexamens inkopen bij uitgevers of toetsontwikkelaars. Vaak hebben deze examens een brede maatschappelijke context. Opleidingen kunnen er ook voor kiezen hun examens zelf te construeren: zij ontwikkelen dan vaak examens binnen de eigen beroepscontext.

De examinering vergt een nieuwe organisatie en met name de instellingsexamens geven docenten naast hun lesstaak vaak veel extra werkdruk. Het NOVA-college pakt dit probleem aan.

dereren wil nog, dus de laatste maanden zijn we een paar duizend kandidaten aan het toetsen. Ja, dat is best een hele complexe organisatie. We hebben zo'n vijftig medewerkers, meestal voor een klein stukje van hun aanstelling, maar die mensen moeten allemaal ingeroosterd worden en op de hoogte blijven van wat ze moeten doen.

Vijftig medewerkers. Zijn dat allemaal docenten?

Petra Zijlstra: Nee, we hebben twee functies binnen het Toetsbureau: de toetsleider en de assessor. De toetsleider is de gespreksleider voor de kandidaat en degene die de technische kant van het examen voor zijn rekening neemt. Hij maakt opnames van de spreek- en gespreksproducten; hij is echter ook degene die in rollenspelen de tegenspeler is. Het is een persoon die goed moet zijn in Nederlands of Engels, maar die geen onderwijsbevoegdheid nodig heeft. Wel moet de toetsleider een training volgen. In veel gevallen zijn het onderwijsassistenten of mensen in administratieve functies die een overstap maken naar deze functie.

De toetsleiders hebben minimaal mbo-niveau. Ook zijn het soms mensen met universitair niveau, maar zonder onderwijsbevoegdheid. Het is als toetsleider niet nodig dat je kennis hebt van de referentiekaders tot in detail, zoals de assessor. Niet iedereen kan toetsleider zijn: je moet cursisten

op hun gemak kunnen stellen, je moet een gesprek kunnen voeren waarbij vooral de cursist aan het woord moet komen, en je vragen zo stellen dat die vooral taalproductie van de cursist uitlokken op het juiste niveau. Daarnaast hebben we assessoren die de examens beoordelen. Assessoren hebben heel verschillende achtergronden. Een deel is bijvoorbeeld werkzaam geweest als examinator in-

docenten. Die zijn drie jaar geleden gestart. De meeste mensen vanuit Educatie die bij het TOETSCENTRUM terecht zijn gekomen, zaten al bij die extra taal- en rekenondersteuning. De anderen zijn tijdelijke werknemers die bij Educatie werkten en nu weer tijdelijk aan de slag zijn gegaan bij het TOETSCENTRUM. En verder werken we met zzp'ers die ook getraind zijn.

Het Toetsbureau is dus voortgekomen uit een vraag van docenten: ze redden het niet met de examens

burgering en heeft zich omgeschoold van Nt2 naar mbo. Ongeveer de helft van de huidige assessoren heeft een educatieachtergrond, de andere helft komt uit het beroepsonderwijs: vaak mensen die al expertise hebben opgedaan bij examinering in het beroepsonderwijs.

De helft van de assessoren komt uit Educatie?

Petra Zijlstra: Ja, de mensen vanuit Educatie die in het TOETSCENTRUM werken, zijn of al eerder overgestapt naar het mbo of werken nog binnen de educatieafdeling. Vanaf het begin van het project taal en rekenen bestaat er extra ondersteuning taal en rekenen, in de vorm van individuele hulp en groepslesjes. Deze begeleiding wordt verzorgd door educatie-

Hoe trainen jullie de medewerkers?

Petra Zijlstra: We trainen de medewerkers van het Toetsbureau voor een groot deel zelf. We maken in samenwerking met de NOVA-academie een trainingsprogramma. We werken veel met train-de-trainersprogramma's, zowel voor de assessoren als voor de toetsleiders.

We hebben twee train-de-trainers die proefsgewijs bij examens zitten. Zij maken een rondje langs alle examens. Alle assessoren en toetsleiders worden ten minste één keer per jaar bezocht. Op die manier kunnen zij observeren welke knelpunten er bij de examinering nog op te lossen zijn en waar scholings- en begeleidingsvragen bestaan. Daarnaast zijn de bezoeken voer voor terugkombijeenkomsten die we organiseren. We bespreken daar

producten met elkaar en vergelijken beoordelingen. We willen assessoren ten minste twee terugkombijeenkomsten per jaar laten volgen. Mensen vinden dat soort bijeenkomsten leuk om bij te wonen, om te kijken hoe zij beoordelen ten opzichte van de anderen. In het referentiekader zitten veel subjectieve termen, bijvoorbeeld 'meestal goed', 'vrijwel nooit fout'. Het is heel duidelijk als je ver boven of ver onder een niveau scoort, maar het tussengebied is lastig.

De instellingsexaminering wordt dus uit de opleiding gehaald. Zetten jullie een aparte organisatie op voor examinering Nederlands en Engels?
Annet Smith: Het is niet verplicht om als opleiding naar het Regionaal Toetsbureau te gaan; je mag je eigen examinering blijven organiseren. Het is een extra service. Examinatoren gaan naar de leslocaties van de kandidaten en nemen daar de spreek- en gespreksexamens af. Leerlingen worden uit de les gehaald om geëxamineerd te worden. Schrijven wordt wel op ingeroosterde momenten door de docenten zelf afgenomen; de schrijfproducten worden beoordeeld door assessoren van het Toetsbureau. Ook hier wordt veel gebruik van gemaakt.

Vinden docenten het niet moeilijk om examinering van hun eigen leerlingen uit handen te geven?
Petra Zijlstra: Er zijn mensen die het een verarming van hun vak vinden als ze niet van het begin tot het eind erbij betrokken zijn. Maar je kunt ook beslissen om een deel van het examen door het Toetsbureau te laten doen zodat de piek er af is. Een aantal mensen is gemotiveerd voor aansluiting bij het Toetsbureau om grip te blijven houden op de examinering. Dan gaat het niet alleen om hun eigen studenten.

NOVA vindt het juist van belang om onderwijs en begeleiding los te koppelen van examineren zodat je niet je eigen cursisten beoordeelt. Op dit moment wordt 65 tot 70% van de examens door het Toetsbureau verzorgd, terwijl examinering door het Toetsbureau dus niet verplicht is. Vooral de grotere opleidingen maken veel gebruik van het Toetsbureau. Het gaat daar om zulke grote hoeveelheden examens dat het voor de opleidingen zelf bijna niet te behappen is.

Een kleinere opleiding heeft het weer anders gedaan. Zij wilden formatie van het Toetsbureau en toen heeft men daarmee zelf de examinering georganiseerd. De mensen die daar werken, gaan wel mee in ons algemene trainingsprogramma. Het gaat om de opleiding Scheepvaarttransport en -logistiek die heel aparte opleidingschema's heeft – een week in huis en dan weer een tijd varen – en dan moet de examinering zó in elkaar passen dat men het liever in eigen hand wil houden.

Soms vindt examinering op de werkvloer plaats en zijn docenten toch geneigd om zelf de examinering te doen.

Doen jullie alleen examinering, of ook andere toetsing?
Petra Zijlstra: De intake-toetsing wordt nu niet door ons gedaan. Het is computergestuurde toetsing, inclusief beoordeling. Het ligt wel voor de hand dat intake-toetsing ook bij het Toetsbureau komt. De voortgangstoetsing is een ander verhaal. Die hoort bij de docent en bij het onderwijs.

Werken jullie met ingekochte toetsen, of construeert het bureau de toetsen zelf?
Petra Zijlstra: Het is nu nog zo dat we veel met ingekochte toetsen werken. Units zijn wel bezig zelf toetsen te construeren. Volgend jaar komt er meer contextrijke examinering. Nu wordt 60% ingekocht bij uitgeverij/toetsontwikkelaars; volgend jaar wordt 60% zelf geconstrueerd. Als de context van beroep en eigen leefwereld in de examinering is verdisconteerd, is dat prettiger voor de kandidaat. Er zit een wereld van verschil in of iemand zich moet inleven in een situatie voor een spreekexamen – en dat gebeurt als je een ingekocht examen hebt – of als iemand een presentatie geeft over zijn eigen stage. Assessoren vinden het ook veel leuker om zelfgemaakte examens te beoordelen.

Jullie examineren ook Engels in het TOETSCESTRUM?
Annet Smith: Omdat het bij Engels alleen om niveau4-opleidingen gaat, zou het om veel minder mensen moeten gaan, maar zo hebben we het tot nu toe niet beleefd. Dat komt ook omdat we veel minder mensen in huis

hebben die Engelse examens kunnen afnemen en die bevoegd zijn om te beoordelen.

Bij niveau 2 en 3 moet Engels, als het in het kwalificatiedossier zit, beroepsspecifiek getoetst worden, dus dat zijn examens die geïntegreerd zijn in de vakexamens of eindproducten. Vaak is daar dan wel kennis van het beroepenveld voor nodig en dat pretenderen wij niet. Ik kan best luisteren naar een verhaal over een stage en op taal beoordelen, maar als ik mede moet gaan beoordelen op vakbekwaamheid dan vind ik dat lastiger. Dat geldt voor alle mensen die bij het Toetsbureau werken.

Hebben jullie ook in gedachten om andere mbo-examens in je Toetsbureau op te nemen?
Petra Zijlstra: Er wordt wel voorzichtig mee geëxperimenteerd om de presentatie van de stage, dat een goedgekeurd instellingsexamen bij Nederlands is, samen te laten vallen met het assessmentgesprek beroepsgericht en daar dan één examen van te maken. Daar blijken echter nog heel wat haken en ogen aan te zitten. Al was het alleen maar het bij elkaar brengen van iemand vanuit de BPV (beroepspraktijkvorming), een beroepsgericht vakdocent vanuit het ROC en een taalassessor. Het wordt dan ook een soort college waar je als kandidaat tegenover zit, voor de kandidaat niet altijd een prettige setting. Dus daar waar het gebeurt, is het daar waar een combinatie gelegd kan worden tussen taaldocent en vakdocent, met iemand vanuit de BPV als samenwerkingspartner. Het is nog een toekomstwens.

Tot slot, hebben jullie suggesties voor andere scholen bij het opzetten van een TOETSCESTRUM?
Petra Zijlstra: Belangrijk is vooral het draagvlak: zo veel mogelijk mensen informeren over waar je mee bezig bent. En het belangrijkste: het REGIONAAL TOETSCESTRUM is echt voortgekomen uit een vraag van docenten zelf.

Knop Fuhri Snethlage

Als de context van beroep en eigen leefwereld in de examinering is verdisconteerd, is dat prettiger voor de kandidaat